

Lausunto

21.11.2024

Asia: VN/4818/2024

Lausuntopyyntö; luonnos hallituksen esitykseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laiksi

Sisäministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetulta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laiksi (VN/4818/2024). Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan, että tietyillä toimivaltaisilla viranomaisilla olisi oikeus tehdä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta myös saldo- ja tilitapahtumatietoja koskevia kyselyjä. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta viranomaisille uusia toimivaltuuksia tai tiedonsaantioikeuksia, vaan että tietyt viranomaiset voisivat jatkossa selvittää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmässä myös saldo- ja tilitapahtumatietoja.

Tietosuojavaltuutetun lausunto

Nyt lausunnolla olevassa hallituksen esitysluonnoksessa on arvioitava muun muassa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 2016/679), perustuslain sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimukset. Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn tulee tapahtua lain tasolla ja sen tulee olla kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista. Lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen asetettuun tavoitteeseen nähden. Lainsäädännön on oltava myös selkeää ja sen soveltamisen on oltava ennakoitavaa.

Tähän lakihankkeeseen liittyen on tehty aiemmin esiselvitys. Esiselvityksen yhteydessä sisäministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetulta lausunnon. Tietosuojavaltuutettu on tuolloin antanut lausunnon (Dnro 3654/91/2023), jossa on tuotu esiin lainsäädäntöhankeessa huomioitavia asioita tietosuojalainsäädännön näkökulmasta. Siltä osin, kun nyt lausunnolla olevassa luonnoksessa on otettu huomioon tuolloin esiin tuotuja asioita, tietosuojavaltuutettu katsoo, että hallituksen esitysluonnos on täsmällinen ja tarkkarajainen sekä asianmukaisesti perusteltu.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään säädettäväksi 17 f §. Sen 2 momentin mukaan tilitapahtumatiedot tulee luovuttaa pyydetäessä vähintään viiden edeltävän vuoden ajalta. Lainkohdan yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tällä ei tarkoiteta sitä, että tiedot tulisi toimittaa jokaisen tietopyynnön kohdalla vähintään viideltä edeltävältä vuodelta, vaan viranomaisen olisi aina arvioitava miltä ajanjaksolta tiedot olisivat välttämättömiä ja siten tiedon yhtenä käsittelijänä varmistaa tiedon minimoinnin periaatteen täytymisen. Tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että tilitapahtumatietoihin voi liittyä erityisiä henkilötietoja, arkaluonteisia tietoja sekä muita tietoja, jotka menevät syvälle rekisteröidyn yksityisyyden piiriin. Lisäksi tilitapahtuma tietojen käsittelyssä voidaan käsitellä myös tietopyyntöön nähden ulkopuolisten henkilöiden henkilötietoja. Tästä syytä olisi tarkoituksenmukaista säätää tietopyynnön tapauskohtaisesta arvioinnista ja ajallisesta rajauksesta suoraan 17 f §:n 2 momentissa, jotta säädös on täsmällinen ja tarkkarajainen sekä ohjaa sen ennakoitavaan soveltamiseen.

Tilitapahtumatiedoissa viranomaiselle luovutetaan väistämättä myös sellaista tietoa, joka ei liity tietopyynnön perusteena olevaan asiaan. Kuten todettua tilitapahtumatiedot voivat sisältää toimenpiteen kohteena olevan henkilön tai jopa ulkopuolisen henkilön erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, arkaluonteisia tietoja tai muutoin syvälle henkilön yksityisyyteen meneviä tietoja. Vaikka muun muassa henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 6 §:n 1 momentissa on säädetty tarpeettomien henkilötietojen poistosta ilman aiheetonta viivytystä, tietosuojavaltuutettu katsoo, että joko säädöstekstissä tai lain perusteluissa olisi tarkoituksenmukaista tuoda esiin tarpeettomien henkilötietojen poisto. Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan viranomaisella tulisi olla myös tämän lain henkilötietojen käsittelyn osalta selkeästi velvollisuus analysoida luovutettuja tilitapahtumatietoja ja poistaa tarpeettomat tiedot ilman aiheetonta viivytystä. Näin vahvistettaisiin rekisteröityjen henkilötietojen- ja yksityisyyden suoja ja sekä henkilötietojen käsittelyn minimoinnin periaate että henkilötietojen käsittelyn välttämättömyys toteutuisivat varmemmin.

Pykälän 5 momentin ja sen perustelujen mukaan tiedot on poistettava koostavasta sovelluksesta välittömästi sen jälkeen, kun ne on luovutettu toimivaltaiselle viranomaiselle. Ellei toimivaltainen viranomainen ole tiedonhakupöytäkirjassäänä hyödyntäen hakenut 17 b ja 17 d §:n mukaisia tietoja koostavasta sovelluksesta, tiedot poistuvat sovelluksesta automaattisesti. Perusteluissa mainitaan, että Tulli määrittelee tietojen poistoa koskevan ajan. Tietosuojavaltuutettu esittää harkittavaksi, tulisiko tietojen poistoa koskevasta määräajasta säätää suoraan laissa tai esittää perusteluissa tarkemmin määräajan mahdollisesta pituudesta, jotta erityisten- sekä arkaluontoisten ja syvälle rekisteröidyn yksityisyyteen kohdistuvien tietojen minimointi voidaan varmistaa erityisesti, kun otetaan huomioon, että koostavaan sovellukseen ei ole tarkoitus varastoida tietoja.

Muutoin tietosuojavaltuutetun toimisto pitää esitettyjä muutoksia perusteltuina ja tarpeellisina.

Talus Anu
Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tukia Miia
Tietosuojavaltuutetun toimisto